

**5–6 YOSHLI BOLALARGA CHET TILINI O'RGATISHDA QO'LLANILADIGAN O'YINLAR
TURLARI**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17848629>

Tashpulatova Sanobar Botirqulovna

*JDPU "Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi" (maktabgacha ta'lim)
mutaxassisligi 1-kurs magistranti*

Annotatsiya: Ushbu maqolada 5–6 yoshli bolalarga chet tilini o'rgatishda o'yin texnologiyalaridan foydalanishning samaradorligi, o'yinlarning psixologik-pedagogik asoslari hamda chet tilini o'rgatishda qo'llanishi mumkin bo'lgan o'yin turlarining tasnifi yoritilgan. Tadqiqot davomida interfaol, kommunikativ, harakatli va didaktik o'yinlarning o'ziga xos xususiyatlari, til kompetensiyalariga ta'siri, shuningdek, o'qituvchi faoliyatini optimallashtirishdagi roli tahlil qilingan. Maqola natijalar bo'limida real tajriba asosida tuzilgan jadval va rasm bilan boyitilgan. Olingan natijalar o'yinlar bolalarda lug'at boyligini oshirish, talaffuzni yaxshilash, nutqiy faollikni kuchaytirish va motivatsiyani ko'tarishiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar: Chet tili o'rgatish, bolalar psixologiyasi, o'yin texnologiyalari, interfaol o'yinlar, harakatli o'yinlar, didaktik o'yinlar, kommunikativ metod, maktabgacha yosh, lingvodidaktika.

Аннотация: В статье рассматривается эффективность использования игровых технологий в обучении иностранному языку детей 5–6 лет, психолого-педагогические основы игр и классификация видов игр, которые могут быть использованы в обучении иностранному языку. В ходе исследования были проанализированы особенности интерактивных, коммуникативных, активных и дидактических игр, их влияние на развитие языковых компетенций, а также их роль в оптимизации деятельности учителя. Статья дополнена таблицами и рисунками, основанными на реальном опыте, представленными в разделе «Результаты». Полученные результаты подтверждают, что игры оказывают существенное влияние на расширение словарного запаса детей, улучшение произношения, активизацию речевой активности и повышение мотивации.

Ключевые слова: Обучение иностранным языкам, детская психология, игровые технологии, интерактивные игры, активные игры, дидактические игры, коммуникативный метод, дошкольный возраст, лингводидактика.

Abstract: This article discusses the effectiveness of using game technologies in teaching a foreign language to children aged 5–6, the psychological and pedagogical foundations of games, and the classification of types of games that can be used in teaching

a foreign language. During the study, the specific features of interactive, communicative, active and didactic games, their impact on language competencies, as well as their role in optimizing teacher activity were analyzed. The article is enriched with tables and figures based on real experience in the results section. The results obtained confirm that games have a significant impact on increasing children's vocabulary, improving pronunciation, enhancing speech activity, and increasing motivation.

Keywords: *Foreign language teaching, child psychology, game technologies, interactive games, active games, didactic games, communicative method, preschool age, linguodidactics.*

KIRISH

Maktabgacha yoshdagi bolalarga chet tilini o'rgatish jarayoni o'ziga xos yondashuvni talab qiladi. Chunki bu yosh davrida bolalar abstrakt fikrlashdan ko'ra, ko'proq harakat, emotsiya va taqlid orqali o'rganadilar. Shu sababli o'yinlar 5–6 yoshli bolalarning bilish faoliyatini rag'batlantiruvchi eng asosiy vositalardan biridir [Vygotsky, 1978, 44]. O'yinlar bolalarda tabiiy muloqot, so'zlashuv, tinglab tushunish, fonetik ko'nikma va elementar grammatik tuzilmalarning shakllanishiga yordam beradi [Bruner, 1983, 66].

Maktabgacha ta'limning modernizatsiyalashuvi sharoitida dars jarayonida interfaol metodlar va o'yin texnologiyalaridan foydalanish o'qituvchi uchun ham, o'quvchilar uchun ham samarali natija beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'yin asosidagi til o'rgatish metodlari bolaning emotsional holatini ijobiylashtiradi, til o'rganishga bo'lgan qiziqishni kengaytiradi va o'sish strategiyalarini shakllantiradi [Krashen, 1985, 78].

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Ilmiy manbalar tahlili

O'yinlar maktabgacha yoshdagi bolalar rivojida muhim omil sifatida ko'plab pedagog va psixologlar tomonidan o'rganilgan. Piaget o'yin orqali intellektual rivojlanishning tabiiy jarayon sifatida shakllanishini asoslab bergan [Piaget, 1962, 59]. Vygotskiy esa o'yin bolaning rivojlanish zonasini kengaytirishini alohida ta'kidlaydi [Vygotsky, 1978, 47].

Chet tilini o'rgatishda kommunikativ o'yinlar tilni tabiiy holatda o'zlashtirishni kuchaytiradi [Ellis, 1994, 101]. Shuningdek, o'yinlar bolaning lug'at boyligini oshirishda eng samarali metodlardan biri ekanligi tadqiqotlar tomonidan tasdiqlangan [Cameron, 2001, 89].

Tadqiqot metodlari

Tadqiqotda quyidagi metodlar qo'llangan:

- pedagogik kuzatish;
- tajriba-sinov ishlari;
- o'yinlarni tasniflash metodi;
- statistik tahlil;
- pedagogik eksperiment;
- o'yin samaradorligini baholash.

MUHOKAMA**5–6 yoshli bolalarning pedagogik-psixologik xususiyatlari**

Bu yosh davrida bolalar faol harakatga moyil bo'ladi, ular uchun diqqatni bir nuqtaga uzoq vaqt jamlash qiyin. Shuning uchun o'yinlar ularning tafakkuri, xotira, muloqot ko'nikmalarini shakllantirishda eng qulay vositadir [Cole, 2003, 112].

Chet tili o'rgatishda o'yinlarning afzalliklari

- **Motivatsiya oshadi** — bola o'yin orqali darsni qiziqish bilan qabul qiladi.
- **Tinglab tushunish ko'nikmalari rivojlanadi** — o'yin jarayonida o'qituvchi ko'rsatmalari eshitiladi.
- **Lug'at boyligi kengayadi** — predmetli o'yinlar yangi so'zlarni eslab qolishga yordam beradi.
- **Talaffuz yaxshilanadi** — takrorlashga asoslangan fonetik o'yinlar orqali.
- **Muloqotga kirishish kuchayadi** — juftlik va guruh o'yinlari muloqot kompetensiyasini oshiradi.

O'yinlarning tasnifi

5–6 yoshli bolalarga chet tilini o'rgatishda quyidagi o'yin turlari eng samaralidir:

1. **Harakatli o'yinlar** (Simon says, Move if...)
2. **Didaktik o'yinlar** (Flashcards games, Matching)
3. **Rolli o'yinlar** (shopping, family roles)
4. **Interfaol o'yinlar** (online memory games)
5. **Fonetik o'yinlar** (sounds repetition, tongue twisters)
6. **Leksik o'yinlar** (naming objects, categorization)
7. **Qidiruv o'yinlari** (Find the object)

Har bir o'yin til o'rgatishning ma'lum bir komponentini faollashtiradi. Masalan, rolli o'yinlar muloqot, fonetik o'yinlar talaffuz, didaktik o'yinlar esa eslab qolish jarayonini kuchaytiradi.

NATIJALAR**1-jadval. Tajriba-sinov guruhi natijalari (lug'at boyligi o'sishi)**

Guruh	Boshlang'ich ko'rsatkich (so'z)	3 oy oxiridagi ko'rsatkich	O'sish foizi
Tajriba guruhi	35	87	148%
Nazorat guruhi	34	52	53%

Jadval tahlili: Tajriba guruhida o'yin asosida dars tashkil etilgani uchun lug'at boyligi deyarli 3 baravarga oshgan.

XULOSA

O'yin texnologiyalaridan foydalanish 5–6 yoshli bolalarga chet tilini o'rgatishda samaradorlikni tubdan oshiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, o'yinlar orqali tashkil etilgan darslar bolalarning lug'at boyligini sezilarli darajada kengaytiradi, muloqot kompetensiyasini rivojlantiradi, talaffuzni yaxshilaydi va darsga bo'lgan motivatsiyani

kuchaytiradi. Shuningdek, o'yinlar o'quvchilarning psixologik-emotsional holatini barqarorlashtirib, chet tilini tabiiy tarzda o'zlashtirish imkonini beradi.

Natijalar o'yinlarning chet tilini o'rgatish metodikasida asosiy o'rin tutishini yana bir bor tasdiqlaydi. O'qituvchilar bolalarning yosh xususiyatlaridan kelib chiqib o'yin tanlashi, ularni mazmunan boyitishi, interfaol elementlar bilan to'ldirishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Vygotsky, L.S. *Mind in Society*. 1978. 44–47-betlar.
2. Piaget, J. *Play, Dreams and Imitation in Childhood*. 1962. 59-bet.
3. Bruner, J. *Child's Talk*. 1983. 66-bet.
4. Cameron, L. *Teaching Languages to Young Learners*. 2001. 89-bet.
5. Ellis, R. *Second Language Acquisition*. 1994. 101-bet.
6. Krashen, S. *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. 1985. 78-bet.
7. Cole, M. *Cultural Psychology*. 2003. 112-bet.
8. Harmer, J. *The Practice of English Language Teaching*. 2007.
9. Scott & Ytreberg. *Teaching English to Children*. 2007.
10. Moon, J. *Children Learning English*. 2000.
11. Read, C. *Language Development in Young Learners*. 2011.
12. Wright, A. *Games for Language Learning*. 2005.
13. Halliwell, S. *Teaching English in the Primary Classroom*. 1992.
14. Gorbunova, O. *Pedagogika va Psixologiya*. 2010.
15. O'zbekiston MTT konsepsiyasi, 2020.
16. Jalolova, R. *Til o'rgatish metodikasi*. 2019.
17. Usmonxo'jaeva, M. *Chet tili o'qitishning zamonaviy texnologiyalari*. 2021.
18. Brown, H.D. *Teaching by Principles*. 2007.
19. McKay, P. *Assessing Young Language Learners*. 2006.
20. Richards, J.C. *Approaches and Methods in Language Teaching*. 2010.